

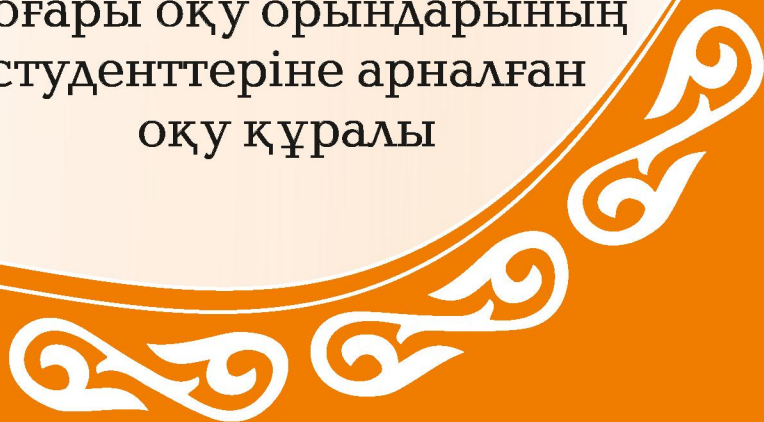
Кульманова М.Н., Қоңырова А.Т.

ҚАЗАҚ ТІЛІ

B1

орта деңгей

жоғары оқу орындарының
студенттеріне арналған
оқу құралы

Алматы,
«Полилингва» баспасы
2023

**АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІ**

Кульманова М.Н., Қоңырова А.Т.

ҚАЗАҚ ТІЛІ

В₁ - орта деңгей

Оқу құралы

Алматы, 2022

УДК 811.512.122 (075.8)
ББК 81.2Қаз-923
К55

Пікір жазғандар:

*Аубакирова Г.М. – педагогика ғылымдарының докторы, профессор,
Абылай хан атындағы ҚазХҚжӨТУ*

*Сұлтанова Б.М. – филология ғылымдарының кандидаты,
қауымдастырылған профессор ҚазЖенПУ*

Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінің ғылыми-әдістемелік бірлестігінің мәжілісінде талқыланып, баспаға ұсынылып отыр.

Кульманова М.Н., Қоңырова А.Т. Қазақ тілі оқу құралы. Бірінші басылым. Абылай хан атындағы ҚазХҚжӨТУ, «Полилингва» баспасы, 2023. - 178 б.

ISBN 978-601-270-597-3

Оқу құралы негізінен жоғары оқу орындарында В-1 орта деңгей студенттеріне арналған. Оқу құралында қатысымның әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби аяларына қатысты тақырыптар, мәтіндер қамтылған.

Әрбір сабақ сөйлеу әрекетінің төрт түріне байланысты тапсырмалар мен жаттығуларды қамти отырып, оқу үрдісіне танымдық-лингвомәдениеттанулық тұрғыдан келу бағытына сәйкес жазылған.

УДК 811.512.122 (075.8)
ББК 81.2Қаз-923

ISBN 978-601-270-597-3

© Қоңырова А.Т., Кульманова М.Н., 2023
© «Полилингва» баспасы, 2023

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	5
Бірінші сабақ	7
Әлекет дәстүрі. Отбасы құндылықтар	
Екінші сабақ	20
Өзара түсіністік пен сыйластық. Қамқорлық ережелері	
Үшінші сабақ	32
Неке дегеніміз не? Отбасын неше жаста құру керек?	
Төртінші сабақ	42
Адамгершілік әліппесі. Мәдениет пен білімнің байланысы	
Бесінші сабақ	52
Ұрпақ арасындағы қайшылық. Мүмкіндік пен қажеттілік арасындағы қайшылық	
Алтыншы сабақ	63
Мамандықты дұрыс таңдадыңыз ба? Қабілет және мүмкіндік	
Жетінші сабақ	75
Еңбек өнімділігі: сапа және көлем. Жұмыс түрі және еңбекақы	
Сегізінші сабақ	86
Табысты болғыңыз келе ме? Ақша және адамдар	
Тоғызыншы сабақ	97
Отбасы бюджеті. Ақша жұмсай білесіз бе?	
Оныншы сабақ	110

Бос уақыт өткізу мәдениеті. Есте қалған саяхат	
Он бірінші сабақ	123
Қазақстандық саяхатшыларды білесіз бе? Қазақстан табиғаты жайлы шетелдіктердің көзқарасы	
Он екінші сабақ	135
Қазақстандықтар қайда демалады?	
Еліміздегі туризмнің даму деңгейі қандай?	
Он үшінші сабақ	146
Жаңалықтарды қайдан білесіз?	
Ауа райының өзгеруі жайлы жаңалықтар	
Он төртінші сабақ	157
Мәдени жаңалықтар. Спорт жаңалықтары	
Он бесінші сабақ	168
Экономика және өндіріс жаңалықтары.	
Қоғамдық аяси жаңалықтар	

АЛҒЫ СӨЗ

Оқу құралы 2023 жылы шыққан «Жоғары оқу орындарының қазақ тілін өзге тіл ретінде оқитын студенттерге арналған «Типтік оқу бағдарламасы» негізінде В₁ – орта деңгейге арналып жазылды. Бұл бағдарлама бойынша тақырыптар қатысымның әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби аяларына қарай ыңғайлана бөлінген. Оқу құралы осы бағдарламадағы жүйеге сәйкес жазылды. Оқу құралын жазу барысында қазіргі әдістемедегі оқу үрдісіне танымдық-лингвомәдениеттанулық тұрғыдан келу және оның ұстанымдар жүйесі басшылыққа алынды. Бұл – өзге ұлт өкілдеріне тілді сол елдің ұлттық мәдениеті арқылы оқытып үйретуге негізделетін бағыт. Біздің тарапымыздан қазақ тілін қазақ мәдениеті арқылы және сол мәдениет үлгілерінің ұлттық ділден туындайтынын көрсетуге негізделді.

В₁ – орта деңгей студенттеріне арналған оқу құралы бағдарламаға сәйкес 15 сабақтан тұрады. Оқу құралы сөйлеу әрекетінің төрт түрін қамти отырып, олардың түрлері бойынша студент игеруге тиісті елтану, мәдениеттану тақырыптарын іріктеп ұсынады.

Оқу құралының әдістемелік үлгісі қатысымдық, танымдық-лингвомәдениеттанулық, танымдық-тәжірибелік әдістер мен иллюстративтік әдіске сүйене отырып, қазіргі жаңаша оқыту талаптарына жауап бере алатын көптеген жаңашыл (кластер, арт-кластер әдісі, креативті әдіс, миға шабуыл әдісі, кейс технология) әдістерді де басшылыққа алды.

Оқу құралында тақырып бойынша әуелі танымдық сұрақтар, содан соң мәтін беріледі. Мәтінді оқып болған соң бейтаныс сөздермен жұмыс және мәтінде кездесетін тұрақты сөз тіркестерінің мағынасын ашу жүргізіледі. Бұдан кейін мәтіннің мазмұнын түсінуге бағытталған тапсырмалар реті ұсынылады. Тапсырмалардың басым бөлігі тілдік және қатысымдық дағдыны қалыптастыруды мақсат етеді.

Грамматикаға қатысты тапсырма «тілдік анықтамалық» деген атпен кесте түрінде ұсынылды. Жазбаша жұмыстар сабақ тақырыбы негізінде беріледі де, ұсынылып отырған тілдік анықтамалыққа сай тапсырмалармен толығады. Мұндай кешенді тапсырмалар, бір жағынан, студенттердің сөздік қорының тақырыпқа сәйкес сөздермен толығуын қамтамасыз етсе, екіншіден, тілдік білімдерінің кеңеюін қамтамасыз етеді. Бұл бөлімде студенттер көлемі шағын эсселер жаза бастайды. Ал бұл олардың тілдік қатынасын дамытады.

Сабақтың үшінші бөлімі тыңдалыммен жалғасады. Мұнда сабақ тақырыбына қатысты басқа мәтін тыңдалады. Әрине, мәтін көлемі – оқылымға қарағанда шағындау. Дегенмен студенттің оқылым мәтіні арқылы білетін сөздерін, мәліметтерін әрі қарай толықтырады. Тыңдалым студенттің тыңдай отырып, керекті мәліметтерді тез түсіну, тез табу сияқты қабілеттерін жетілдіреді.

Әрбір сабақ айтылыммен аяқталады. Мұнда көбінесе сұхбаттардың түрін, мақсатын анықтау немесе берілген сұхбаттарды жалғастыру ұсынылды. Сұхбаттар да сабақ тақырыбына сәйкес болатындықтан, оқылым мен тыңдалымда, жазылым тапсырмаларында қалыптастырған білімдерін, үйренген жаңа сөздер мен сөз тіркестерін пайдалана алады. Бұл студенттерді ұсынылған тақырыпқа өз беттерінше әр түрлі сұхбаттар құра алуға дағдыландырады.

Сұхбатты монологқа айналдырып айту кездеседі. Олар, біріншіден, студенттерді сыни (креативті) ойлауға дағдыландырса, екіншіден, сабақ бойынша алған білімдерін бекітіп, сабақтың қорытындылай білуге үйретеді.

Осылайша, оқу құралы студенттерге өз ойларын қазақ тілінде құра білуге, күнделікті қарапайым тілдесулерге шығуға негіз бола алады деген сенімдеміз. Біздің осы оқу құралымызбен жұмыс істеу әрі тиімді, әрі оңтайлы, әрі қызықты болады деп үміттенеміз.

Қоңырова А.Т., Кульманова М.Н.

Қазақ тілі
В₁ - орта деңгей

ISBN 978-601-270-597-3

“Полилингва” баспасында беттеліп таралды

Баспа басшысы

Есенғалиева Б.А.

Беттеуші және әрлеу

Кынырбеков Б.С.

Тапсырыс № 3319. Таралымы 300 дана

“Полилингва” баспасы. Абылай хан атындағы ҚазХҚжәнеӨТУ
050022, Алматы қ., Мұратбаев к-сі, 200

Тел.: +7 (727) 292-03-84, 292-03-85, ішкі 21-19

E-MAIL: KAZUMO@ABLAIKHAN.KZ, ABLAIKHAN@LIST.RU